

Vergaderjaar 2024–2025

24 587

Justitiële Inrichtingen

29 452

Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel

Nr. 975

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 oktober 2024

Met deze brief geef ik mijn beleidsreactie op het rapport *Langdurig toezicht bij ernstige gewelds- en zedendelinquenten*. Op 12 juni 2024 bood ik uw Kamer dit rapport aan.¹ Dit rapport is opgesteld door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC) en is onderdeel van het onderzoeksprogramma van de Wet langdurig toezicht (Wlt). Hieronder vat ik het doel van de Wlt en het onderzoek eerst samen.

Doel van de Wet langdurig toezicht

In 2018 is de Wet langdurig toezicht (Wlt) in werking getreden. In de Wlt zijn het langdurig toezicht en de behandeling en monitoring van ex-gedeteneerden en (ex-)terbeschikkinggestelden (tbs) die zijn veroordeeld voor ernstige zeden- of geweldsmisdrijven geregeld. Na afloop van een gevangenisstraf of tbs-maatregel kunnen zij, indien het recidiverisico daartoe aanleiding geeft, langer onder toezicht worden gesteld. Dit toezicht is telkens te verlengen en daarmee van tevoren van onbekende totale duur. Met de Wlt is het mogelijk geworden langer en in sommige gevallen levenslang toezicht te houden op deze doelgroep. Het doel van de Wlt is het voorkomen van herhaling van ernstige zeden- en geweldsmisdrijven.

Het onderzoek

De Wlt wordt na vijf jaar geëvalueerd. Voor deze wetsevaluatie heb ik het WODC gevraagd een onderzoeksprogramma op te stellen. Uit het onderzoeksprogramma volgen verschillende deelonderzoeken. Het

¹ Kamerstukken II 2023–2024, 24 587 en 29 452, nr. 963.

onderhavige onderzoek maakt deel uit van het onderzoeksprogramma naar de Wlt.²

Vanuit de Tweede Kamer zijn in het wetgevingstraject over de Wlt zorgen geuit over de toepassing van toezicht op de langere termijn en over de uitvoerbaarheid van het reclasseringstoezicht.

Het doel van dit onderzoek was om via een systematische meta-review in kaart te brengen of voor de Wlt-doelgroep toezicht- of behandelprogramma's bestaan, die kunnen helpen om langdurig effectief toezicht te houden. Deze programma's zijn niet gevonden voor de gehele Wlt-populatie. Er zijn wel 15 programma's effectief bevonden voor een langdurig toezicht bij één van de vier subgroepen van de Wlt (justitiabelen in het algemeen, justitiabelen met een psychische stoornis, justitiabelen met een verslaving en justitiabelen met problematiek op verschillende leefgebieden, bijvoorbeeld huisvesting, inkomen of werk). Tevens zijn 13 programma's effectief bevonden voor kortdurend toezicht bij één van deze vier subgroepen.

De onderzoekers bevelen onder meer aan om de gevonden effectieve toezicht- en behandelprogramma's voor langdurig toezicht in te zetten bij subgroepen van de Wlt en daarbij vervolgonderzoek te doen naar de effectiviteit ervan. Tevens wordt aanbevolen om langdurig toezicht zodanig in te richten dat hiermee zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de kernproblematiek van de onder toezicht gestelde, bijvoorbeeld op het gebied van psychische stoornissen, verslaving of leefgebieden. Tot slot bevelen de onderzoekers aan om de indicatoren van de effectiviteit van langdurig toezicht (onder meer het verminderen van recidive, symptomen van stoornissen, middelengebruik en het verbeteren van huisvesting, werk en middelengebruik) te (blijven) monitoren.

Uit het onderzoek blijkt ook dat zowel in de internationale als in de Nederlandse literatuur nog weinig bekend is over langdurig toezicht bij veroordeelden die onder de Wlt vallen. In de Nederlandse praktijk is in het algemeen nog weinig onderzoek gedaan naar langdurig toezicht, onder meer omdat langdurig toezicht niet vaak voorkomt. Hoewel kortdurende toezicht- en behandelprogramma's in Nederland informatief kunnen zijn met betrekking tot kortdurend toezicht, kunnen ze niet worden gebruikt om conclusies te trekken over langdurig toezicht. Wel bieden deze programma's aanknopingspunten om vervolgonderzoek op in te zetten, om te bepalen of deze programma's ook effectief zijn op de langere termijn.

Beleidsreactie

Ernstige gewelds- en zedenmisdrijven kunnen diepe sporen achterlaten bij slachtoffers en hun naasten. Een stevige aanpak hiervan is van belang, zodat het onrecht kan worden vergolden en de samenleving kan worden beschermd tegen herhaling. De Wlt speelt hierbij een belangrijke rol. Op basis van de Wlt kan door middel van (langdurig) toezicht namelijk meer grip worden verkregen op delinquenten teneinde hun strafbare gedrag ten goede te keren. Naast de samenleving hebben ook zij hier baat bij. Om deze reden vind ik het van belang dat het toezicht op basis van de Wlt zo effectief mogelijk wordt vormgegeven.

Het toezicht op basis van de Wlt ziet op de extramurale fase van een straf of maatregel. Dat wil zeggen in het kader van een voorwaardelijke

² Nagtegaal, M.H. (2020a), *Wet langdurig toezicht; Onderzoeksprogramma naar de toepassingen van de Wet langdurig toezicht in 2017–2022*, WODC, Cahier 2020–4.

beëindiging van een tbs-maatregel, een voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) na een gevangenisstraf of een gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel (GVM), die zowel bij een tbs-maatregel als een gevangenisstraf kan worden opgelegd. Dit toezicht wordt uitgevoerd door de reclassering.³

Uit het onderzoek is gebleken dat er nationaal en internationaal nog weinig bekend is over langdurig toezicht bij de Wlt-doelgroep. Hoewel bij de reclassering ook nog weinig bekend is over de effecten van langdurig toezicht op grond van de Wlt vanwege de beperkte tijd dat deze modaliteit bestaat, is de reclassering wel steeds meer ervaring aan het opdoen met langdurig toezicht. Ik wil daarom verkennen of de gevonden effectieve toezicht- en behandelprogramma's voor langdurig toezicht kunnen worden ingezet bij langdurig toezicht bij de subgroepen van de Wlt. Hierover ga ik in lijn met de aanbeveling van de onderzoekers met de reclassering in gesprek, ook over een eventueel vervolgonderzoek naar de effectiviteit daarvan.

De onderzoekers bevelen aan dat bij toezicht- en behandelprogramma's bij langdurig toezicht zo veel mogelijk wordt aangesloten bij de kernproblematiek van de justitiabele. Met het oog op het voorkomen van recidive en resocialisatie onderschrijf ik dit. Voor de veiligheid van de samenleving is het immers van belang dat justitiabelen een passend en effectief toezicht- of behandelprogramma krijgen. De reclassering sluit bij zowel kortdurend als langdurend toezicht reeds aan bij de kernproblematiek van de justitiabele. De reclassering komt basis van een grondige analyse en een gestructureerd professioneel oordeel tot een plan van aanpak waarbij de kernproblematiek van de justitiabele centraal staat. Ik ga met de reclassering in gesprek hoe dit bij langdurig toezicht verder geoptimaliseerd zou kunnen worden.

De uitvoering van de Wlt blijf ik conform de aanbeveling van de onderzoekers monitoren. De belangrijkste bevindingen van de eerste vijf jaar van toepassing van de Wlt zullen in een overzichtsrapportage van het onderzoeksprogramma worden geëvalueerd.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
I. Coenradie

³ Reclassering Nederland (RN), Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) en Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering (LJ&R).